

2024-től érvényes érettségi követelmények szerinti esszé feladatok

3.1 A földrajzi felfedezések és következményeik

3.2 A reformáció és a katolikus megújulás Európában és Magyarországon

3.3 Törökellenes és rendi küzdelmek

3.4 Erdély

3.5 Magyarország a Habsburg Birodalomban

2024-OKTÓBER-MAGYAR-EMELT-3.5

A török kiűzése (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a török kiűzését mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít két évszámot (pl. Bécs ostroma 1683, Buda visszafoglalása 1686, zentai csata 1697, karlócai béke 1699).	0–2
	T2 Rögzíti a téma két térbeli elemét (pl. Bécs, Buda, Bánság / Temesköz, Habsburg Birodalom, királyi Magyarország, Erdélyi Fejedelemség, Hódoltság).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. császár, király, ostrom, csata.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. Szent Liga, zsoldos, szultán, (vég)vár.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a Szent Liga tagjai a Német-római / Habsburg Birodalom, Lengyelország, Velence és a pápa voltak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a törököt keresztény összefogás űzte ki az országból; a Szent Liga Bécs sikeres felmentése után alakult; Lipót csak emiatt vállalta a háborút;	0–3

	Franciaország semlegességet vállalt; a török többfrontos háborúra kényszerült).	
	F2 Rögzíti a forrás egy lényeges elemét (pl. az európai tüzéség fölénybe került az oszmánnal szemben; a hadviselés jellege megváltozott; a várostromokat nyílt / mezei ütközetek váltották fel; az európai hadseregek mozgékonyabbak lettek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ekkor alakultak ki Európában az állandó hadseregek; az európai haditechnika jelentős fejlődésen ment keresztül; megszűnt a Habsburg Birodalom és az Oszmán Birodalom erőegyensúlya; megindult az Oszmán Birodalom hanyatlása).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy Franciaország megtámadta a Habsburgokat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Franciaország semlegességet vállalt a török elleni háború elején; a Habsburgok balkáni térnyerése miatt avatkozott be Franciaország; a Habsburgok kétfrontos háborúra kényszerültek; emiatt elhúzódott a háború / kiszorultak a Balkánról a keresztény csapatok).	0–3
	F4 Rögzíti, hogy a Temesköz / Bánság a karlócai békében oszmán kézben maradt / Erdély is a Habsburgok uralma alá került, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a karlócai békével az ország területének zöme felszabadult; a Temesközt egy későbbi háború során foglalták vissza; megtartották Erdély külön kormányzatát).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a keresztény csapatok visszafoglalták Budát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez volt korábban a Magyar Királyság / a Hódoltság központja; a keresztény csapatokat Lotaringiai Károly vezette; az ostromlók visszaverték a török felmentő sereget).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az oszmán erők Zentánál szenvedtek végső vereséget, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Habsburg-csapatokat Savoyai Jenő vezette; a törököket a Tiszán való átkelés közben semmisítették meg; a francia beavatkozás miatt / Belgrád visszavétele után újra a török volt a támadó fél).	0–3
	E3 Rögzít még egy jelentős tény a török kiűzésével kapcsolatban (pl. a háborút az Oszmán Birodalom kezdeményezte Bécs ostromával; a háború jelentős anyagi ráfordítást kívánt; felszámolták Thököly fejedelemségét; a császári csapatok Erdélyt is megszállták; a háború súlyos pusztítással járt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az Oszmán Birodalom tévesen értelmezte a Habsburgok béketörekvését / a vasvári békét; a háborút birodalmi / nemzetközi segélyekkel / kölcsönökkel finanszírozták; Thököly török fogságba került / az Oszmán Birodalomban maradt / még többször próbált visszatérni; ezzel megszűnt Erdély függetlensége / jogilag nem csatolták vissza Magyarországhoz; a déli területekre / a Határvidékre megindult a szerb betelepülés).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3

Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.

A FELADATBAN ELÉRHETŐ PONTSZÁM	36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	18

3.6 A felvilágosodás

2025-OKTÓBER-MAGYAR-EMELT-3.6

Mária Terézia és II. József (hosszú)

Szemponctok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó Mária Teréziának és II. Józsefnek a nemesség és a jobbágyság jogi és gazdasági helyzetét érintő intézkedéseit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti Mária Terézia (1740–1780) és II. József (1780–1790) uralkodási évszámait.	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Magyarország a Habsburg Birodalom része volt, az országgyűléseket Pozsonyban tartották, Erdélyt nem csatolták vissza Magyarországhoz, a belső vámhatár Magyarország és az örökös tartományok között húzódott).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. országgyűlés, nemes, jobbágy, rendelet.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. (felvilágosult) abszolutizmus, rendi társadalom / feudális társadalom / kiváltság, vámrendelet / kettős vámhatár, úrbéri rendelet.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy Mária Terézia esküt tett a (nemesi) kiváltságok megtartására, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. uralkodása kezdetén – az osztrák örökösödési háború miatt – szüksége volt a rendek támogatására; ezzel fenntartotta a rendek és az udvar között korábban létrejött kompromisszumot; megmaradt Magyarország önállósága a birodalmon belül; uralkodása első felében az országgyűléssel közösen kormányzott).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Mária Terézia fenntartotta a vámfizetést a belső vámhatárokon / a kettős vámhatárt; a nemesek is kötelesek voltak vámot fizetni), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a belső vámhatár fenntartása összefüggött a magyar nemesek adómentességével; a nemesek alacsony vámok mellett tudtak terményt szállítani az örökös tartományokba; a vámrendelet megerősítette a birodalmon belüli munkamegosztást).	0–3

	<p>F3 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. II. József a közterhek igazságosabb elosztására törekedett / a nemesek megadóztatását tervezte; II. József szerint a rossz adórendszer hátráltatta a gazdaság fejlődését; az adóreform előkészítése érdekében birtokösszeírást rendelt el), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez a legfontosabb nemesi kiváltság eltörlését jelentette volna; a nemesek megadóztatására végül nem került sor; ez is növelte az uralkodóval szembeni elégedetlenséget)</p>	0–3
	<p>F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a felvilágosult abszolútizmus gyakorlata nem felelt meg teljesen a felvilágosodás eszméjének; a felvilágosult uralkodók fenntartották a feudális kereteket; a felvilágosult uralkodók az elmaradottság csökkentése érdekében hoztak reformokat), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Mária Terézia és II. József / a felvilágosult uralkodók nem számolták fel a rendi társadalmat / a nemesi kiváltságokat / a jobbágyságot; nem hoztak létre nyugati típusú / polgári társadalmat).</p>	0–3
<p>Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek</p>	<p>E1 Rögzít egy tényt Mária Terézia úrbéri rendeletére vonatkozóan (pl. meghatározta a jobbágytelkek méretét / a robot mennyiségét), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel csökkentette a jobbágyok kiszolgáltatottságát / elégedetlenségét; védte az adóalapot / a jobbágytelkek után kellett adózni az államnak is; ezt megelőzően a nemesek gazdasági érdekeik miatt növelték a majorság méretét a jobbágytelkek rovására; a nemesek sérelmezték, hogy az uralkodó beleszól az úrbéri viszonyba; Mária Terézia a nemesek tiltakozása miatt vezette be rendeletben ezeket az intézkedéseket).</p>	0–3
	<p>E2 Rögzíti II. József uralmának egy jellemzőjét (pl. nem koronáztatta meg magát magyar királlyá; rendeletekkel kormányzott; abszolutista módszerekkel kormányzott; nem tartotta tiszteletben Magyarország önállóságát / egységesíteni akarta a birodalmat), és megállapítja, hogy ez veszélyeztette a magyar nemesek kiváltságait / a magyar nemesek körében ellenállást váltott ki; vagy rögzíti, hogy II. József kiadta a türelmi rendeletet, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. szabadabb vallásgyakorlást biztosított a protestánsok számára; lehetővé tette a hivatalviselést a protestánsok számára).</p>	0–3
	<p>E3 Rögzíti II. József jobbágyrendeletének egy intézkedését (pl. eltörölte az örökös jobbágyságot / megadta a szabad költözködés jogát; biztosította a jobbágyoknak a tanulás / mesterségválasztás jogát; a jobbágyok szabadon rendelkezettek vagyonukkal / telkük használati jogával), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az úrbéri viszonyokat nem törölte el; ezzel az ipar / a kereskedelem fejlődését igyekezett elősegíteni; csökkentette a jobbágyok / parasztok kiszolgáltatottságát).</p>	0–3
	<p>E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–3

Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.

A FELADATBAN ELÉRHETŐ PONTSZÁM	36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	18